

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Ortaya Çıkan Öğrenme Kayıplarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi*

The Views of Primary Teachers on Learning Losses Occurring During the Covid-19 Pandemic Process

Zeynep Tunç, Bilge Gök

Yazar Bilgileri

Zeynep Tunç
Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim,
zeynepptunc05@gmail.com

Bilge Gök
Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim,
bilgeb@hacettepe.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştiği düşünülen öğrenme kayıpları ve çözüm önerileri ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan bütüncül tek durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmaya 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara'daki ilkokullarda görev yapmakta olan 10 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ve üç sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada Covid-19 pandemisinin öğrencilerin bu süreçte yaşadıkları bazı psikolojik durumlar, sevdiklerini kaybetme korkusu, hasta olma kaygısı, stres, aile içi huzursuzluklar, uzaktan eğitimlere erişimde yaşanan zorluklar gibi durumların etkisi ile öğrenme kayıplarına sebep olabileceği, uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin olarak verilen eğitimin ve uzaktan eğitimlerde kullanılan programların daha nitelikli ve işlevsel hale getirilmesi gerektiği, yüz yüze eğitimlere geçilmesi halinde ise konu tekrarlarına, konu özetlerine ve hatırlatıcı etkinliklere yer verilmesi gerektiği fakat zaman kısıtlılığı sebebi ile bunun programın yeniden yapılandırılması ile mümkün olacağı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Covid-19
Öğrenme Kayıpları
Pandemi
Uzaktan Eğitim
Sınıf Öğretmeni

Keywords
Covid-19
Learning Losses
Pandemic
Distance Education
Primary School Teacher

Makale Geçmişi
Geliş: 22.11.2021
Düzeltilme: 09.05.2022
Kabul: 31.05.2022

ABSTRACT

The aim of the current study is to determine the opinions of primary teachers about possible learning losses that might have occurred during the Covid-19 pandemic and their suggestions for solutions to this problem. The study was designed in the holistic single case design, which is one of the qualitative research methods. The population of the study is comprised of primary teachers working at primary schools in Ankara. Participants of this study were 10 primary teachers working at primary schools located in the city of Ankara in the 2021-2022 school year. The data of the study were collected with a semi-structured interview form developed by the researcher and consisting of three questions. According to the findings obtained as a result of a descriptive content analysis on the collected data, some learning losses might have occurred during the Covid-19 pandemic due to some psychological conditions, fear of losing the loved ones, anxiety about being sick, stress, familial conflicts and problems in having access to distance education experienced by students in this process. In light of the findings of the study, it can be suggested that education given can be made more qualified by developing distance education applications, and that when face-to-face education is initiated again, it is necessary to repeat and revise the subjects studied through distance education, which requires restructuring of the curriculum.

*Bu araştırma, 12-14 Kasım 2021 tarihlerinde düzenlenen 19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Tunç, Z. & Gök, B. (2022). Covid-19 pandemisi sürecinde ortaya çıkan öğrenme kayıplarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *TEBD*, 20(2), 471-497. <https://doi.org/10.37217/tebd.1026925>

Giriş

Covid-19 virüsü, betacoronavirüs ailesi içerisinde yer alan bir virüs tipi olan ve 2019 yılında ortaya çıkarak 2020 yılının ortalarına doğru tüm dünyayı etkisi altına alan bir salgın hastalıktır. Dünya sağlık örgütüne göre dünya çapında yayılım gösteren yeni bir bulaşıcı hastalık, pandemi olarak adlandırılmaktadır (World Health Organization [WHO], 2020). Ülkemizde de 11 Mart 2020 tarihinde görülen ilk vaka ile birlikte salgın pandemi olarak ilan edilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Ülkemizde ve dünyada yaşanan pandemi süreci; toplumun tüm alanlarını etkilediği gibi eğitim alanında da önemli değişikliklere neden olmuştur. Öğrencilerin birbirleri ile temas halinde oldukları okul ortamlarında hastalığın yayılma ihtimalinin yüksek olması ve kapalı ortamlar olan sınıfların Covid-19'un yayılmasını kolaylaştırması gibi sebeplerden dolayı okullara ara verilmesi uygun görülmüştür. Bu nedenle ülkeler pandemi sürecinde yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalarak, uzaktan eğitim olarak bilinen bir sisteme öğrencileri adapte etmek zorunda kalmışlardır. Uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte hem öğretmenler hem de öğrenciler bu sürece uyum sağlamak için çaba sarf etmişlerdir (Kurnaz, Kaynar, Şentürk-Barışık ve Doğrukök, 2020).

Uzaktan eğitim, son yıllarda daha çok gündeme gelmiş olsa da, aslında bu kavram geçmişten bugüne mektup, gazete, kitap, radyo vs. ile gerçekleştirilen tüm eğitimleri ifade etmektedir (Clark, 2020). Genel bir tanımlama ile uzaktan eğitim; öğretmenlerin ve öğrencilerin ders esnasında farklı zaman ve mekânlarda bulunmalarından dolayı birbirleri ile fiziki etkileşim olmadan iletişim teknolojileri ile gerçekleşen eğitim faaliyetleridir. Simonson'a (2009) göre uzaktan eğitim bazı unsurlar içermektedir. Bu unsurların ilki, uzaktan eğitimin kurumlar vasıtası ile sürdürülmesidir. İkincisi, öğrenenler ve öğrenenlerin zaman ve mekân açısından birbirinden bağımsız olmasıdır. Üçüncüsü ise, kullanılan eğitim araçlarının etkileşimli iletişim aracı olarak etkileşimsel iletişime imkân sunmasıdır.

Ülkemizde de 11 Mart 2020 tarihinde ilk vakanın görülmesinden sonra okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise ve yükseköğretim kademelerinde yüz yüze yapılmakta olan eğitim ve öğretime ara verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 23 Mart 2020 tarihinde alınan karar doğrultusunda ise yüz yüze eğitim yerine uygulanacak uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir (MEB, 2020a). Bu kapsamda üç televizyon kanalı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) tarafından her kademe için uzaktan eğitim uygulamalarına başlanmıştır. TRT üzerinden 3 kanal ve 6 frekansta yayınlar başlatılmıştır. EBA üzerinden yapılan dersler internet ve televizyon kanalları aracılığıyla öğrencilere ulaşmıştır. EBA TV İlkokul, Ortaokul ve Lise ile uzaktan eğitim faaliyetlerine devam etmiştir. Yirmişer dakika olarak planlanan ders aralarında 10'ar dakikalık etkinlik kuşağı konmuştur. 13 Nisan 2020 Pazartesi gününden başlayarak EBA platformu üzerinden 8. ve 12. sınıflara canlı ders uygulaması yapılmış, 23 Nisan 2020 tarihinden itibaren ise tüm sınıf kademelerinde canlı ders uygulamasına geçiş yapılmıştır (MEB, 2020b). Canlı ders uygulamasına geçilmesi ile birlikte öğrenciler

ve öğretmenler etkileşimli ders işleme fırsatı elde etmişlerdir. Öğretmenler EBA üzerinden öğrencilerine doküman ve ödev paylaşımı yapabilmışlerdir.

Covid-19 salgını döneminde veli, öğretmen ve öğrencilerin ayrı ayrı ve çeşitli şekillerde bu salgından etkilendikleri söylenebilir. Eğitim faaliyetlerini pandemi sürecine kadar yüz yüze yürütmüş olan öğretmenlerin bu sürece hem teknolojik alt yapı hem de teknolojiyi kullanma bilgisi olarak hazırlıksız yakalanmış olmaları sürece adapte olmalarını zorlaştırarak stres ve kaygının oluşmasına yol açmıştır (Fleming, 2020). Pandemi sürecinden etkilenen diğer bir grup ise velilerdir. Veliler iş kaybı, ekonomik stres ve çocuklarına yeterli uzaktan eğitim ve teknolojik imkânları sağlayabilme kaygısı yaşamışlardır (Seale vd., 2020). Pandemi sürecinin büyük bir kısmını özellikle okulların kapanması ile birlikte evlerinde geçirmek zorunda kalan öğrencilerin ise günlük rutinleri bozulmuş, fiziki aktiviteleri sınırlanmış ve öğrencilerde çeşitli psikolojik ve gelişimsel sorunlar meydana gelmiştir. Bu durum ise öğrencilerde stres, kaygı, üzüntü, korku gibi bazı olumsuz duyguların oluşmasına neden olmuştur (Auger vd., 2020). UNESCO'ya (2020) göre pandemi sürecinde öğrencilerin okullardan uzak kalmış olmasının bazı olumsuz yönleri bulunmaktadır. Söz konusu olumsuzluklardan bazıları, öğrencilerin büyüme ve gelişme fırsatlarından mahrum kalmaları, kesintili öğrenme, teknolojiye erişim konusunda yaşanan bir takım sıkıntılar ve insan etkileşiminden uzak kalınmasından kaynaklı sosyal iletişimin yetersizliğidir. Valentine'e (2002) göre, uzaktan eğitim kendine özgü katkı ve imkânlar sunsa da kendine has bazı problemleri de taşımaktadır. Uzaktan eğitimde etkileşimin yetersiz olması, motivasyonel eksiklikler, geri bildirim almada yaşanan problemler, otorite yoksunluğu vs. bu süreçte yaşanan olumsuzluklar arasında sayılabilir. Uzaktan eğitim akademik performans kapsamında değerlendirildiğinde, Bawaya'ya (2016) göre yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitimdeki başarı oranı yüzde on ila yirmi daha düşüktür. Uzaktan eğitim yeni öğrenmeleri etkileyebileceği gibi, öğrenme kayıpları üzerinde de etkili olabilmektedir.

Öğrenme kaybı, öğrencilerin okulda edindikleri bilgilerde, okuldan uzak kaldıkları dönemlerde bu bilgileri kullanmamalarına bağlı olarak unutmaların meydana gelmesi ve öğrenilen bilgilerin hatırlanamaması olarak tanımlanabilir (Arı, 2004). Öğrenme kayıplarının sebepleri arasında; çeşitli nedenlerle eğitim öğretime verilen aralar, ara ve yaz tatilleri, doğal afetler, salgın hastalıklar sayılabilir. Öğrenme faaliyetlerine verilen aralarda meydana gelen öğrenme kayıpları gibi benzer bir durumun pandemi süreci sonucunda da meydana geleceği öngörülebilir. Hall (2020) tarafından yapılan bir çalışmada pandemi kaynaklı yüz yüze eğitime ara verilmesi sebebiyle dünya genelinde 1,6 milyar öğrenci bu durumdan akademik olarak etkilenmiştir. Pandemi sürecinin öğrencilerin öğrenme kayıpları ile ilgili doğuracağı sonuçlar konusunda yapılan çalışmalar neticesinde öğrencilerin yüz yüze eğitim olanaklarından uzak kalmalarının öğrenmede önemli kayıplara neden olacağı tahmin edilmektedir (Dünya Bankası, 2020; Kuhfeld ve Tarasawa, 2020). Dolayısıyla pandemi süreci sonunda

öğrencilerin beklentinin altında bir akademik performansla okula dönecekleri söylenebilir. Öğrencilerin öğrenme için daha az vakit harcamaları, yaşanan stres ve kaygı durumları, etkileşimsel aktivitelerde yaşanan değişiklik ve öğrenme motivasyonunun azalması pandemi sürecinde karşılaşılabilecek öğrenme kayıplarının nedenleri arasında sayılabilir (Burak, 2020). Middleton (2020) tarafından yapılan bir araştırmaya göre ise, pandemi sürecinde okulların kapatılmasının ulusal sınavlardaki puanların iki yıldan daha uzun süreli olarak olumsuz etkileneceği sonucuna ulaşılmıştır. Pandemi sebebiyle yüz yüze eğitime verilen aranın süresi arttıkça ve öğrencilerin müfredatın gerisinde kalmalarına bağlı olarak da yaşanan öğrenme kayıplarının etkisinin artacağı söylenebilir (Kaffenberger, 2021). Pandemi sürecinin sayılan bu ve benzeri olumsuzluklarının eğitim sürecine de yansıdığı görülmektedir. Özetle, öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim faaliyetlerinden yeterince ve verimli bir şekilde yararlanamamış olması, yaşanan psikolojik durumlar, dezavantajlı öğrencilerin çoğunlukta olması, düşük sosyo-ekonomik seviyeye sahip öğrencilerin varlığı, materyal yetersizliği, derslere devamsızlık, motivasyonel eksiklik, bir belirsizlik durumunun yaşanması ve maddi ve manevi kayıpların olması gibi sebeplerle öğrencilerde bu süreçte çeşitli öğrenme kayıplarının olacağı ve yeni öğrenmelerin olumsuz etkilendiği düşünülmektedir (Di Pietro, Biagi, Costa, Karpinski ve Mazza, 2020; Dorn, Hancock, Sarakatsannis ve Viruleg, 2020; Engzell, Frey ve Verhagen, 2021; Kaffenberger, 2021; Kuhfeld vd., 2020; Turner, Huges ve Presland, 2020). Dolayısıyla pandemi sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel olan öğrenme kayıpları ile ilgili tespit ve değerlendirmelerin yapılması, önleyici ve geliştirici çeşitli tedbirlerin alınması bu sürecin eğitim ve öğretim adına verimli bir şekilde geçirilmesinde oldukça önemlidir. Bu çalışmada pandemi sürecindeki olası öğrenme kayıplarının ve öğrenme kayıplarına ilişkin alınabilecek önlemlerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle öğretmen görüşlerinin incelenmesinin bu süreçte gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmesi planlanan eğitimin niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi, "Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleşen öğrenme kayıplarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Araştırmanın problem cümlesine ilişkin aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Covid-19 pandemisinin öğrencilerin öğrenme kayıpları üzerindeki etkileri ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime devam edilmesi halinde öğrenme kayıplarını en aza indirmek adına dikkat edilmesi gerekenlerle ilgili görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin yüz yüze eğitime geçilmesi halinde öğrenme kayıplarını telafi etmek için yapılması gerekenlerle ilgili görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Covid-19 pandemisi sürecindeki olası öğrenme kayıplarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri arasında bulunan bütüncül tek durum deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak olayların ve algıların gerçekçi bir şekilde belirlenmesini amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda bireylerin duygu, düşünce ve tecrübelerinin incelenmesi ve araştırmacının bu verileri yorumlaması beklenir (Gürbüz ve Şahin, 2014). Durum çalışması, araştırmacının bir veya birkaç durumu derinlemesine incelediği ve bu durumlara bağlı temaları ortaya koyduğu nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2013). Durum çalışmaları, var olan bir duruma araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmadan, durumla ilgili derinlemesine inceleme ve anlama fırsatı ve araştırmanın konusu olan olgunun birey ve toplum üzerindeki etkisi hakkında çeşitli çıkarımlarda bulunulmasına olanak sunmaktadır. Durum çalışmaları ele alınan olgu ile ilgili derinlemesine bilgiler verdiği için eğitim araştırmaları için oldukça uygun bir desendir (Aytaçlı, 2012). Bütüncül tek durum deseni ise Yin'e (2003) göre tek bir analiz birimi içeren desenlerdir. Bu araştırmada; öğretmenlerin pandemi sürecindeki öğrenme kayıplarına ilişkin görüş, düşünce, önerilerinin derinlemesine ve bütüncül bir şekilde belirlenmeye çalışıldığı ve tek bir analiz birimi kullanıldığı için bütüncül tek durum deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara'daki çeşitli özel okullarda ve devlet okullarındaki 10 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Bunun için öncelikle Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan 26.10.2021 tarihli ve E-35853172-600-00001845566 sayılı yazı ile etik izin alınmıştır. Araştırmanın katılımcıları belirlenirken uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Uygun örnekleme yönteminin tercih edilmesinin sebebi, bu yöntemle zaman, maliyet ve emek kaybının en aza indirilmesi ve çalışmanın hızlı ve pratik bir şekilde yürütülmesinin amaçlanmasıdır (Patton, 2015). Bununla birlikte araştırmada farklı okul türleri çalışmaya dahil edildiğinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve örneklemin araştırmada ele alınan problemle ilgili niteliklere sahip olan katılımcılardan oluşmasını sağlayan ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla katılımcılar pandemi sürecinde herhangi bir sebeple görevinden ayrılmamış, bu süreçte uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim gerçekleştirmiş, özel ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerden seçilmiştir. Ankara merkezinde bir devlet bir de özel okul olmak üzere iki okul belirlenmiş ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerle gönüllülük esasına dayalı olarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 1'de katılımcılara ait betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Betimsel Veriler

<i>Katılımcı</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Görev Yaptığı Okul</i>
Ö1	Kadın	Özel
Ö2	Kadın	Özel
Ö3	Erkek	Özel
Ö4	Kadın	Özel
Ö5	Erkek	Özel
Ö6	Erkek	Devlet
Ö7	Kadın	Devlet
Ö8	Kadın	Özel
Ö9	Kadın	Özel
Ö10	Kadın	Devlet

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanması amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilmiş üç sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri çalışma grubuna dâhil olan katılımcılardan 1 Kasım 2021 – 10 Kasım 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Pandemi süreci içerisinde olunması sebebi ile katılımcılarla yapılan görüşmeler aynı ortamda gerçekleştirilememiş, katılımcıların uygun oldukları gün ve saatler belirlenerek görüntülü konuşmalar ve Zoom üzerinden ortalama 20’şer dakikalık görüşmeler ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı ve konusundan, katılımın gönüllük esasına dayalı olduğundan ve verilerin gizliliği ilkesinden bahsedilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları geliştirirken sınıf eğitimi alanında çalışan iki öğretim üyesinin ve alanda 20 yıllık deneyime sahip bir sınıf öğretmeninin görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Alınan geri bildirimler neticesinde sorulara son şekli verilmiştir. Görüşme formunun anlaşılır olup olmadığının belirlenmesi için dört sınıf öğretmeni ile pilot uygulama yapıldıktan sonra herhangi bir problemle karşılaşılmadığı görüldüğü için asıl uygulamaya geçilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara ek olarak veri zenginliğini artırmak ve katılımcı görüşlerini derinleştirebilmek amacıyla bazı sonda sorular sorulmuştur. Sondalar detaylar hakkında daha çok soru sormak, katılımcılardan ilgili soruya ilişkin görüşleri ile ilgili açıklama yapmalarını istemek ya da konu ile ilgili örnekler almak üzere düzenlenebilir (Merriam, 2014).

Bu çalışmada 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde yaşanan Covid-19 kaynaklı pandemi sürecindeki olası öğrenme kayıplarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla aşağıdaki alt problemlere ilişkin görüşme formu hazırlanmıştır:

1. Covid-19 pandemisinin öğrencilerin öğrenme kayıpları üzerindeki etkileri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

2. Uzaktan eğitime devam edilmesi halinde öğrenme kayıplarını en aza indirmek adına dikkat edilmesi gerekenlerle ilgili neler düşünüyorsunuz?
3. Yüz yüze eğitime geçilmesi halinde öğrenme kayıplarını telafi etmek için yapılması gerekenlerle ilgili görüşleriniz nelerdir?

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak amacı ile Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda çalışan öğretim üyelerinin ve alanda deneyimli sınıf öğretmenlerinin görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü almanın ve katılımcı görüşlerine doğrudan alıntı olarak yer verilmesinin bir araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artıracığı alan yazında vurgulanmaktadır (Glesne, 2012; Shenton, 2004). Araştırmanın dış geçerliği ise araştırmanın yöntemi, çalışma grubunun belirlenmesi, verilen toplanması, analizi ve yorumlama aşamalarının tüm detayları ile betimlenmesi ile sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın iç güvenilirliği ortaya çıkan sonuçların verilerle tutarlılığın belirlenmesine yönelik tutarlılık incelemesi ve kodlayıcılar arası güvenilirlik çalışması yapılarak ayrıca katılımcılardan görüşlerine dair teyitler alınarak ve katılımcı izinleri ile çalışmada doğrudan alıntılara yer verilerek; dış güvenilirliği ise araştırmacının izlediği tüm aşamaları ayrıntılı bir şekilde anlatması, bireysel önyargıların araştırmaya yansıtılmamasıyla sağlanmaya çalışılmıştır. Kodlayıcılar arası tutarlılığın hesaplanması amacıyla ise Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği, "Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100" uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre bu yüzdenin %70 ve üzerinde çıkması kodlama güvenilirliğinin sağlandığını ifade etmektedir. Araştırmada, bu formül aracılığıyla ulaşılan uyum yüzdesi ise %89 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Bu amaçla araştırmacı önce verileri kavramsallaştırır, daha sonra ortaya çıkan kavramları düzenleyerek verileri açıklayan temaları saptar. İçerik analizinde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlenerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacı verilerin analizinde ilk olarak verileri, katılımcı cevaplarından elde edilen kavramlardan yola çıkarak ve araştırma sorularını da dikkate alarak kodlamıştır. Kodlama işlemi anlamlı bütünler oluşturacak şekilde yapılmıştır. Daha sonra elde edilen kodlar araştırmacı tarafından ilişkili olduğu düşünülen temalar belirlenerek ayrılmıştır. Ulaşılan tema ve kodlar tablolar halinde sunulmuştur. Katılımcılar Ö1, Ö2... olarak kodlanmıştır. Ayrıca, tablolarda yer alan bulguların daha açık ve anlaşılır olabilmesi için katılımcılara ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirliğin sağlanması amacıyla başka bir araştırmacı tarafından verilerin kod ve temalara ayrılması istenmiştir. Benzer olmayan durumlar üzerinde tartışılarak ortak bir analize varılmıştır. Analiz

sürecinde, katılımcılardan izin alınmış ve etik ilkeler doğrultusunda katılımcılara (Ö1, Ö2, Ö3, ... şeklinde) kod numarası verilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin Covid-19 pandemi sürecinde gerçekleşen öğrenme kayıplarına ilişkin görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular üç tema (pandeminin öğrenme kayıpları üzerindeki etkisi, uzaktan eğitim sürecinde öğrenme kayıplarını azaltmak için alınması gereken önlemler ve yüz yüze eğitime geçilmesi halinde öğrenme kayıplarını azaltmak için alınması gereken önlemler) altında farklı kod ve kategorilerle verilmiştir.

Pandeminin Öğrenme Kayıpları Üzerindeki Etkisi

Sınıf öğretmenlerinin Covid-19 pandemisinin öğrencilerin öğrenme kayıpları üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri bu başlık altında ele alınmıştır. Bu doğrultuda ilk tema olan “Pandeminin Öğrenme Kayıpları Üzerindeki Etkisi”ne ilişkin kategori ve kodlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Covid-19 Pandemisinin Öğrencilerin Öğrenme Kayıpları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Kategori ve Kodlar

<i>Kategori</i>	<i>Kod</i>
Çalışma Ortamı	TV ile aynı ortamda derse katılma (f = 3)
	Aile bireylerinin ders esnasında gürültü yapması (f = 3)
	Kardeşlerin dikkat dağınıklığına sebep olması (f = 3)
Psikolojik Etkimler	Sosyallikten uzaklaşma (f = 8)
	Motivasyonel düşüklük (f = 8)
	Hastalık kaygısı (f = 8)
	Ailede yaşanan stres (f = 3)
	Aile içi huzursuzluklar (f = 4)
	Ekonomik kaygılar (f = 3)
Fiziki İmkânsızlıklar ve Altyapı Sorunları	İnternet, bilgisayar, tablet yoksunluğu (f = 2)
	İnternet bağlantısında yaşanan sorunlar (f = 2)
Otorite Yoksunluğu	Öğretmenin öğrenciyi yeterince kontrol edememesi (f = 2)
	Velinin ilgisizliği (f = 3)
	Öğrencinin kendi kendine sorumluluk alamaması (f = 1)
Uzaktan Eğitimin Yapısıyla İlgili Sorunlar	Dikkat dağınıklığı (f = 8)
	Arka planda başka şeylerle ilgilenme (f = 3)
	Odaklanma sorunu (f = 3)
	Göz göze temas eksikliği (f = 1)
	Öğrencinin dersten koptuğunun fark edilememesi (f = 2)
	Etkileşim kısıtlılığı (f = 4)
	Öğretmenin beden dili, jest ve mimiklerini yeterince kullanamaması (f = 1)
	Fiziki aktivite yetersizliği (f = 2)
Materyal eksikliği (f = 2)	
Zaman Kısıtlılığı	Uyku sorunu (f = 1)
	Ders saati (f = 2)
	Geriye dönük çalışmalara vakit ayıramaması (f = 2)
	Müfredatın yetiştirilme kaygısı (f = 2)

Uzaktan Eğitime Karşı Algı ve Tutum	Bu sürecin tatil olarak algılanması (f = 3) Uzaktan eğitimin değersiz ve önemsiz görülmesi (f = 3) Devamsızlık (f = 3) Verimsizlik (f = 2) Derse ilginin azalması (f = 3)
Uyum Sorunları	Öğrencinin uzaktan eğitimi kabullenememesi (f = 3) Öğretmenin uzaktan eğitim sürecine adaptasyon sağlayamaması (f = 3) Velinin teknolojik yetersizliği (f = 2)

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinin öğrencilerin öğrenmelerini; çalışma ortamı, psikolojik etmenler, fiziki imkânsızlıklar ve altyapı sorunları, otorite yoksunluğu, uzaktan eğitimin yapısı ve zamansal sorunlar, uzaktan eğitimle ilgili sahip olunan algı ve tutum ve uyum sorunları bağlamında etkilediği görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Sınıf öğretmenleri çoğunlukla (f = 8) öğrencilerin pandemi sürecinde yaşadıkları hastalık kaygısı, dikkat dağınıklıkları, sevdiklerini kaybetme korkusu, sosyallikten uzaklaşma ve bunlara bağlı motivasyonel düşüklüğün öğrenme kayıplarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Aile içerisinde yaşanan huzursuzlukların (f = 4) ve etkileşim kısıtlılığının (f = 4) da öğrenme kayıpları üzerinde etkili olduğu dikkat çeken kodlar arasındadır. Bu konuya ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö5: "...Bir de öğrencilerin duygusal durumları da öğrenme kayıpları üzerinde etkili oldu bence Aile bu süreçte kaygılı olunca çocuğa da yansdı bu. Çocuk da psikolojik olarak iyi olmadığında bu bilişsel alana da etki etti. Dikkat dağınıkları yaşanmasına da sebep oldu bu durum"

Ö6: "... Hastalık kaygısı da öğrencilerin dikkat, odaklanma ve motivasyonunu önemli ölçüde etkiledi. Hissedeceği, sevdiklerini kaybetme korkusu hastalık için yaşadığı kaygıyı arttırmada etkili olmaktadır. Evde kardeş sayısının fazla olması özellikle köy okullarında rastlanan engellerdendi."

Ö7: "...Psikolojik olarak da ailemde hasta olan olursa gibi kaygılar da öğrenmeyi etkiledi."

Ö8: "...Ailenin yaşadığı ekonomik kaygı da öğrenciyi çok etkiledi. Ailelerde huzur kalmadı. Kaygı arttı."

Ö9: "... Öğrencilerin akrabalarıyla etkileşimi azaldı. Sosyal ortamlardan uzak kaldılar. Bunlar çocukları oldukça etkiledi."

Ö10: "... Pandemi sürecinde öğrenciler uzaktan eğitimlere katılırken buldukları ortamlar ders dinlemelerine elverişli değildi. Bunun haricinde internet sorunu yaşandı, bazı öğrencilerin bilgisayar yoktu. Bunlar da derse katılımı etkiledi. Ders kitaplarını kullanmada da sorunlar yaşandı. Bu konuda öğretmen kontrolü yeterince sağlanamadı. Anne baba da pek ilgilenmedi bu süreçte genel olarak. Öğretmenler olarak bizler de zaman zaman teknik problemler yaşadık mesela. Ama bu sorunlara müdahale edip çözebilecek bir teknik destek tabi yoktu. Online eğitime uygun ders materyallerimiz yoktu. Bütün bunlara ek olarak çocuklarda özellikle aileden etkilendikleri için bir hastalık korkusu oluşmuştu. Ailesinde hasta olanlarda vardı. Bu stres doğal olarak öğrenme üzerinde etkili oldu. Ayrıca devam zorunluluğu da yoktu. Derse katılımlar azaldı. Bu da öğrenme kayıplarına sebep oldu."

Sınıf öğretmenleri (f = 3); öğrencinin televizyonun bulunduğu odadan derse katılmasının, ders esnasında ailelerin gürültü yapmalarının ve kreşler kapandığı için evde olan kardeşlerin ders esnasında dikkat dağınıklığına sebep olmasının da öğrenme kayıpları üzerinde etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin yaşları gereği uzaktan eğitimlere odaklanmada güçlük

yaşadıklarını, öğrencinin sık sık dersten koptuğunu, öğrencilerin ailede yaşanan stres ve ekonomik kaygıdan etkilendiklerini, velinin sürece ilgisiz kaldığını, bu sürecin tatil olarak algılandığını, uzaktan eğitimin değersiz ve önemsiz görüldüğünü, öğrencilerin derslere devam sorunları yaşadıklarını ve bu sürece adaptasyonda problemler yaşandığını belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö2: "... Boş vermişlik de vardı öğrencilerde. Uzaktan eğitimi önemsiz ve değersiz gördüler."

Ö3: "...Öğrenciler tarafından kabullenilmesi zaman aldı. Önem vermediler bu yüzden de belirli bir süre tatil oldu gibi düşünülüyor. Bu yüzden derse ilgi azaldı unutmalar da başladı haliyle."

Ö5: "...Bunun da sebebi mesela ders anlatırken bir öğrencinin interneti gidiyor, bir başkasının kardeşi yanına geliyor, bazen tv ile aynı odada derse giriyor, anne baba gürültü yapıyor öğrenci yani konsantre sağlayamıyor derse bir türlü aslında. Veli de destek olmayınca konuyu tam öğrenmeden ya da pekiştiremeden başka konuya geçiliyor. Bu da öğrenme kayıplarını artırıyor tabii doğal olarak."

Ö7: "...Kardeşine bakmak durumunda kalan öğrencilerim de oldu. Bu yüzden ya derse giremedi ya da girse de verim alamadı."

Ö8: "...Ayrıca öğrenciler derse devamsızlık da yaptı. Aile önemsemedi. Çocuk da önemsemedi. Derse katılsa da arka planda başka şeylerle uğraştı, dikkati dağıldı. Oyun çağı çocuğu sonuçta. Öğrencileri ekran başında hiçbir fiziki aktivite olmadan tutmak çok zor."

Ö10: "...Bu konuda öğretmen kontrolü yeterince sağlanamadı. Anne baba da pek ilgilenmedi bu süreçte genel olarak. Anne babalarda zaten bir kaygı da vardı. Ekonomik olarak ne olacak ya da süreci nasıl geçireceğiz gibi. Stres öğrenciye de yansdı"

Sınıf öğretmenleri (f = 2) internet, bilgisayar, tablet yoksunluğunun, internet bağlantısında yaşanan sorunların, materyal ve fiziki etkinlik yetersizliklerinin ve öğrenciyi kontrol edecek bir otorite eksikliğinin hissedilmesinin de öğrenme kayıpları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencinin dersten koptuğunu fark edemediklerini ve müdahale etme konusunda yetersiz kaldıklarını da belirtmişlerdir. Ayrıca ders saatlerinin verimli bir şekilde düzenlenmemiş olmasının, müfredatı yetiştirme kaygısının olmasının, süre yetersizliği sebebiyle geriye dönük tekrarlara vakit ayrılmamasının da öğrenme kayıplarını etkileyeceğini, velinin teknolojik yetersizlik yaşamaması da öğrencinin dersten verim alamamasına sebep olarak öğrenme kaybına sebep olabileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bunların dışında öğrencinin kendi kendine sorumluluk alamamasının, öğretmenin beden dili, jest ve mimiklerini yeterince kullanamamasının, göz göze temas eksikliğinin ve öğrencinin uyanır uyanmaz derse girmesi sebebiyle derste uyumlu olmasının da (f = 1) öğrenme kayıplarına sebep olabileceği belirtilmiştir. Konu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö1: "...Kesinlikle evet. Ekran başında çok kalıkları için, sosyallikten uzaklaştıkları için algılarımda da düşmeler meydana geldi. Derslerin verimliliği düştü. Dersi açıp başka şeylerle uğraştılar. Bütün bunlar öğrenme kayıplarına da neden oldu."

Ö2: "... Şimdiki çocuklarda fazlaca dikkat eksikliği, odaklanma sorunu olduğu için ister istemez uzaktan eğitim sürecinde öğretmen öğrencinin ne kadar kamerasını açırsa da göz göze temas kuramadığı için öğrenme kayıplarının olduğunu düşünüyorum."

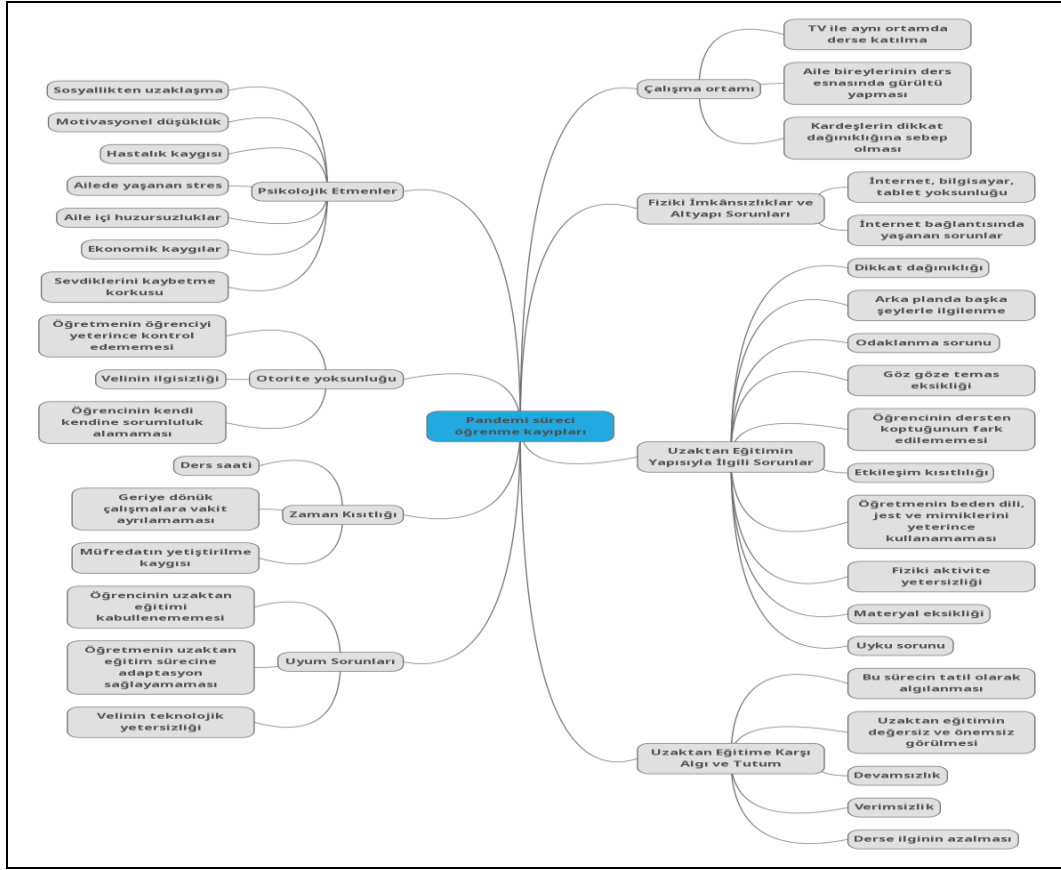
Ö4: "...Kendi kendine sorumluluk alabilen çocuklar bu konuda çok sıkıntı yaşamadılar diye düşünüyorum ben. Derse katılması ve ödevini yapması gerektiği konusunda bilinçli olan, motivasyonu olan çocuk uzaktan eğitimde de aynı özeni gösterdi bence. Ama bunların dışındaki öğrenciler için aynı şeyi düşünmüyorum. İnternet bağlantısında yaşanan sıkıntılar, ekrandan izlediği için yaşadığı dikkat dağınıklıkları, başka şeylerle uğraşması ve dersten koptuğu zaman çocuğun dersten koptuğunu fark edemiyor olmamız hem yeni öğrenmeler hem de eski öğrenmeler üzerinde öğrenme kayıplarına da sebep oldu bence. Şu bile etkili bence çocuk sabah uyanır uyanmaz bilgisayarın başına oturuyor. Zaten bilgisayarın başında dikkatini veremiyor bir de uyku sorunu eklenince daha da olumsuz bir durum çıktı ortaya. Okula giderken en azından kahvaltı yapıyordu ya da yol gittiği için uyanıp belli bir dinçliğe ulaşıp geliyordu sınıfa."

Ö5: "... Uzaktan eğitim tabii ki öğrenme kayıplarına sebep oldu. Mesela ben bir özel okul öğretmeniyim. Online derslerimiz 30 dk'lık düzenlendi bizim. Ve tabii ki okulda olduğu gibi ders saati sayım fazla değildi. Mesela günde 2 ya da 3 dersim oldu. Yüz yüze eğitimde zaman kısıtlamamız bu kadar fazla olmadığı için biz ufak da olsa konu tekrarları, geriye dönük çalışmalar yapabiliyorduk. Ama uzaktan eğitimde bu mümkün olmadı. Yarım saatte konuyu en öz nasıl anlatabiliriz bunun derdine düştük. Yani çocuk konuyu öğrensin de tekrar konusu geri planda kalabilir gibi oldu biraz. Yeni öğrenilen konu ile ilgili bol etkinlik ve ödevlere yer vermeye çalıştık ama online eğitimlere ara verip yüz yüze geldiğinde çocuklar bu konularda da kayıpların olduğunu gördük."

Ö7: "...Pandemi sürecinde eğitim öğretim bence sekteye uğradı. Uzaktan eğitime geçtik ama evlerde bilgisayar yok, tablet yok, internet yok. Birçok öğrencim bu ve benzeri sebeplerden derse katılmadılar."

Ö8: "... . Çocuğun öğretmen otoritesini yeterince hissedememesi. İlkokul seviyesinde öğrenci kendi kendini motive edemiyor, güdüleyemiyor. Öğretmeni görmeli beden dilini, mimiklerini, duygusunu vs. hissedebilmeli. Ayrıca öğrenciler derse devamsızlık da yaptı. Aile önemsemedi. Çocuk da önemsemedi. Derse katılsa da arka planda başka şeylerle uğraştı, dikkati dağıldı. Oyun çağı çocuğu sonuçta. Öğrencileri ekran başında hiçbir fiziki aktivite olmadan tutmak çok zor. Ailenin yaşadığı ekonomik kaygı da öğrenciyi çok etkiledi. Ailelerde huzur kalmadı. Kaygı arttı."

Covid-19 pandemisinin öğrencilerin öğrenme kayıpları üzerindeki etkilerine ilişkin kategori ve kodların özeti Şekil 1'deki zihin haritasıyla sunulmuştur.

Şekil 1. Covid-19 Pandemisinin Öğrencilerin Öğrenme Kayıpları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Kategori ve Kodlar

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenme Kayıplarının Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemler

Uzaktan eğitime devam edilmesi halinde öğrenme kayıplarını en aza indirmek adına sınıf öğretmenlerinin dikkat etmesi gerekenlerle ilgili görüşleri bu başlık altında ele alınmıştır. Bu doğrultuda ikinci tema olan “Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenme Kayıpları Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemler”e ilişkin kategori ve kodlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenme Kayıpları Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Kategori ve Kodlar

Kategori	Kod
Motivasyon	Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin sunulması (f = 1)
	Öğretmen desteği (f = 4)
	Veli anlayışı ve desteği (f = 4)
	Ekonomik destek (f = 4)
Otorite	Sosyallik ve fiziki aktivite (f = 4)
	Evde veli kontrolünün sağlanması (f = 3)
Uzaktan Eğitim	Veli-öğretmen-öğrenci iletişiminin sağlanması (f = 4)
	Program yapısı ve içerik düzenlemesi (f = 5)
	Çalışma ortamının düzenlenmesi (f = 2)
	Küçük gruplar oluşturulması (f = 1)
	Ders sürelerinin düzenlenmesi (f = 3)
	Fiziki yetersizliklerin giderilmesi (f = 3)
	Veli ve öğretmenlerin bilgilendirilmesi (f = 4)
Ev ödevlerinin verilmesi (f = 2)	

Tablo 3 incelendiğinde, uzaktan eğitimlerin Covid-19 Pandemisi sürecinde devam etmesi halinde dikkat edilmesi ve yapılması gerekenlerle ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda motivasyon, otorite ve uzaktan eğitim kategorileri ortaya çıkmıştır. Pandemi süresince yapılacak olan uzaktan eğitimlerde kullanılacak programların yeniden yapılandırılması ve içeriğinin zenginleştirilmesi (f = 5) öne çıkan kodlardır. Bununla ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

Ö2: "...Aslında veri tabanı olarak yani mesela Zoom olsun Teams olsun bunun gibi programlar için söylüyorum, aynı sınıftaki gibi öğrencinin ne yaptığını görebilsek, müdahale de edebiliriz. Belki geliştirilebilir ama zor bir konu bu galiba."

Ö5: "Bence uzaktan eğitim konusu artık çok önemli bir konu haline geldi. Yani ne yapıp edip buna alışmalıyız. Mesela bazı kurumlar Zoom, Teams ya da başka hazır bir uygulama kullanıyor iken benim çalıştığım kurum kendi ders anlatma programını oluşturdu. Diğerlerinden farklı bir yazılım farklı bir veri tabanı var. Öğretmen izin vermezse öğrenci kamera ve mikrofonu üzerinde düzenleme yapamıyordu. Yani biraz daha kontrol sağlama açısından öğretmene fırsat sunmalı program. Ya da mesela öğrenci ders anlatılan sayfayı değiştirdiğinde öğretmenin fark edebilmesi için yeni özellikler eklenebilir."

Uzaktan eğitimlerle ilgili veli ve öğrencilerin bilgilendirilmesi (f = 4) , öğrencilerin sosyallik ve fiziki aktivitelerinin artırılması (f = 4), telefonla kurulacak iletişimlerin artırılması (f = 4) dikkat çeken kodlar arasındadır. Konu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö1: "Ders dışında çocuklarla birebir veya sınıfça online toplantılar yapıp birbirleri ile özelemlerini ve ekran öğrenmeyi devam ettirebiliriz. Yine birebir telefon görüşmeleri ile bağı artırabilir en çok veli ile görüşmeleri arttırabiliriz."

Ö2: "...Bir de şunu eklemek istiyorum ben. Olurda uzaktan eğitime devam edersek öğrenci velilerinin biraz daha anlayışlı olup biz öğretmenleri yıpratmamaları gerekiyor. Doyumsuz isteklerle karşılaşyoruz. Sanki aynı süreçten geçmiyoruz da bizim olağan üstü yeteneklerimiz varmış gibi. Biraz daha anlayış ve motivasyona ihtiyacımız var bence özellikle özel okul öğretmenleri olarak."

Ö6: "...Öğrencilerin fiziksel aktivitelere yönlendirilerek evde ekrana çok fazla maruz bırakılmaması öğrenme kayıplarını en aza indirmede etkili olacaktır."

Ö8: "...Maaş kesintisi de yapılmamalı. Motivasyonunu düşürmemeli öğretmenin kurumlar."

Ö10: "...Uzaktan eğitimler devam etse bile çocuklara fiziki aktiviteler yaptırılmalı."

Hem veli tarafından hem de ekonomik açıdan öğretmene motivasyonel destek sağlanması gerektiği (f = 4) kodu da dikkat çeken kodlardandır.

Uzaktan eğitimin devam etmesi halinde otorite boşluğunun giderilebilmesi için velinin öğretmene destek olarak öğrenciyi kontrol etmesi gerektiğini (f = 3), öğretmenin veli ile iletişim kurmaya özen göstermesi gerektiğini (f = 3), çevrimiçi ders sürelerinde düzenleme yapılması gerektiğini (f = 3), öğrencilerin çalışma ortamlarının düzenlenmesi (f = 2), ev ödevlerinin verilmesi (f = 2) ve öğrencilere rehberlik hizmetlerinin sunulması gerektiğini (f = 1) ifade eden öğretmenler de vardır. Konu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö2: "...Veli ders esnasında evde ise ve diğer odalarda ses yoksa çocuğun olduğu odanın kapısının açık bırakılması sağlanarak kontrol edilebilir. Çünkü bazı çocuklar evde görünüp de dersin arkasında başka şeyler açabiliyorlar. Mesela çizgi film açıyor ya da oyun açıyor. Bazen fark edemeyebiliyoruz."

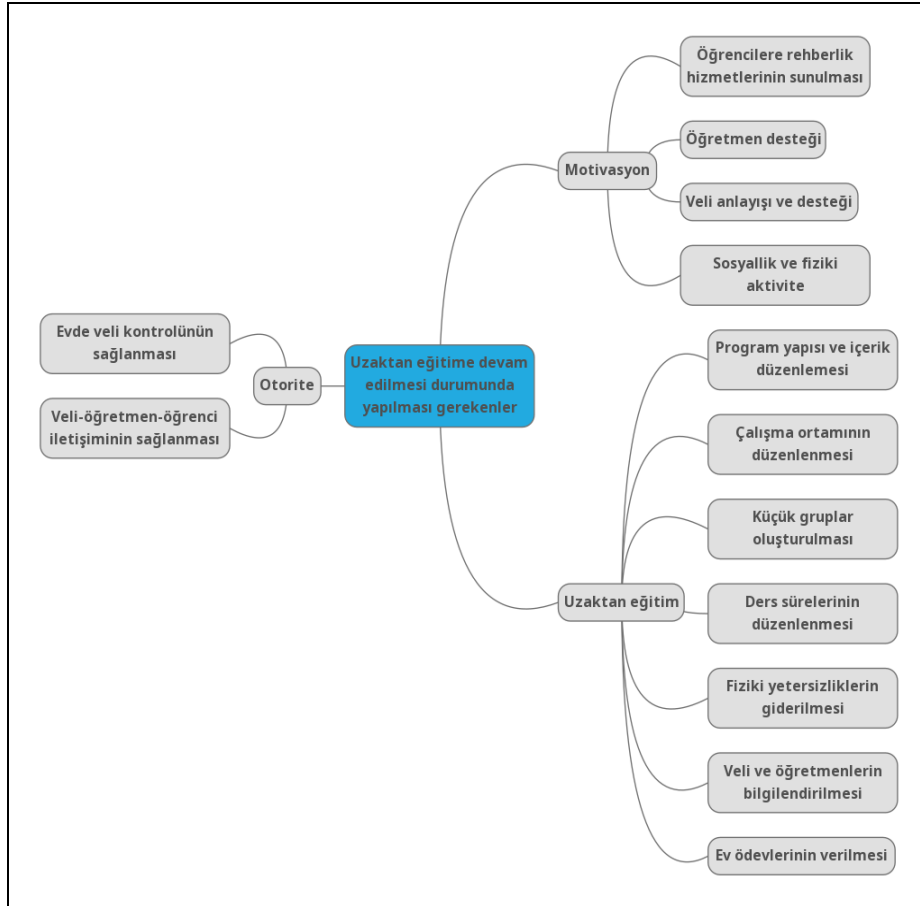
Ö3: "... Rehberlik servislerinin bu dönemde daha etkili olmaları gerekiyor. Çocuklara rehberlik yapmalılar. Motivasyon sağlamalılar. Etkinlikler yapabilirler bunun için."

Ö4: "...Öğrencilerimize bol bol ev ödevi vermeliyiz. Ev ödevlerini yapacakları ve derslere rahat katılabilecekleri ortamlar veli tarafından sunulmalı."

Ö8: "...Bu süreçte velilerle iletişim kurulması gerekiyor. Velilerin ulaşılabilir olması lazım. Öğretmene iletişim konusunda destek vermeleri gerekir. Ödevleri bana telefonda göndermelerini istiyordum. Bazıları bana dönmüyordu bile. Öğretmenler bu konuda hassas olmalı veli de."

Ö9: "Kolejler için şunu söyleyebilirim ders saatleri düzenlenebilir, azaltılabilir. Biz mesela günde dokuz saat ders yaptık. Bu çok uzundu. Yordu çocukları. Az ve öz olsa daha iyi olurdu."

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenme kayıplarının azaltmak için alınması gereken önlemler temasına ilişkin olarak ortaya çıkan kategori ve kodların özeti Şekil 2'deki zihin haritasıyla sunulmuştur.

Şekil 2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğrenme Kayıplarını Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemler Temasına Ait Kategori ve Kodlar

Yüz Yüze Eğitime Geçilmesi Halinde Öğrenme Kayıplarını Azaltmak İçin Yapılması Gereken Önlemler

Sınıf öğretmenlerinin yüz yüze eğitime geçilmesi halinde öğrenme kayıplarını en aza indirmek adına dikkat edilmesi gerekenlerle ilgili görüşleri bu başlık altında ele alınmıştır. Bu doğrultuda üçüncü tema olan “Yüz Yüze Eğitime Geçilmesi Halinde Öğrenme Kayıpları Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemler”e ilişkin kategori ve kodlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Yüz Yüze Eğitime Geçilmesi Halinde Öğrenme Kayıplarını Azaltmak İçin Yapılması Gereken İlişkin Kategori ve Kodlar

<i>Kategori</i>	<i>Kod</i>
Geriye Dönük Çalışmalar	Hatırlatıcı ve fiziki etkinlikler (f = 5)
	Konu tekrarları (f = 7)
	Konu özetleri (f = 5)
Müfredat Yapılandırılması	Konu tekrarları içeren yeni bir müfredat (f = 3)
Destekleyici Çalışmalar	Ev ödevlerinin verilmesi (f = 3)
	Veli desteği (f = 4)
Alternatif Çözümler	Telafi sınıfları (f = 1)
	Destekleyici kurslar (f = 2)

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre yüz yüze eğitime geçilmesi halinde öğrenme kayıplarının telafisi adına; tekrarlar yapılması gerektiği (f = 7), konu özetleri (f = 5), çeşitli hatırlatıcı ve fiziki etkinliklere yer verilmesi gerektiği (f = 5), veli desteği (f = 4) ve ev ödevlerinin verilmesi (f = 3) dikkat çeken kodlar olmuştur. Konu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö1: “...Kayıp olarak görmüş olduğumuz akademik alanı ise olabildiğince hareketli ve grup halinde çocukların aktif olacağı etkinlikler yolu ile hatırlatıcı etkinlikler yapılmalı. Yine çocukları kitaba boğmamalı. Çocukta eee biz bunları uzakta da yapıyorduk ne farkı oldu şimdi dedirmemeliyiz.”

Ö4: “...Evde veli desteği istenebilir.”

Ö6: “...Veli ile işbirliği amacıyla öğrencilerin derslere odaklanma ve motivasyonu için velilere bu yönde eğitimler verilebilir. Aynı zamanda evde birlikte uygulayabilecekleri etkileşimli grup etkinlikleri, geleneksel oyunlarımızın tanıtımı yapılabilir.”

Ö7: “Konu tekrarları yapacağız öyle bir durumda. Müfredata eklenmese bile biz derslerimizi buna göre planlamak zorunda kalacağız. Aksi takdirde yeni öğrenmeler de sorunlu olacak. Yine iş öğretmenlere düşecek bence. Planı da programı da en uygun biz tasarlayabiliyoruz, çünkü öğrenciyi birey olarak biz tanıyoruz”

Ö8: “Bolca konu tekrarları yapmak. Müfredatı yetiştirme konusunda zaten normalde sıkıntı vardı. Tekrar söz konusu olunca zamanda sıkıntı olacak. Ama eve ödevler verilirse ve velide bu konuda destek olursa o zaman daha kolay ilerlenir.”

Sınıf öğretmenlerinden, ayrı bir müfredatın yapılandırılması gerektiğini (f = 3), destekleyici kurslar planlanabileceğini (f = 2) ve telafi sınıflarının açılabilceğini (f = 1) ifade edenler de olmuştur. Konu ile ilgili katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Ö4: "...Evet farklı bir program olabilir belki ama yaz tatili içinde bir program yapılmamalı. Çünkü zaten yaz ve sıcak, yüz yüze eğitime adapte olmaları için de süre lazım bu yüzden güzel bir öneri değil. Dönem içine dağıtılmalı konular bu şekilde olabilirse daha verimli olur."

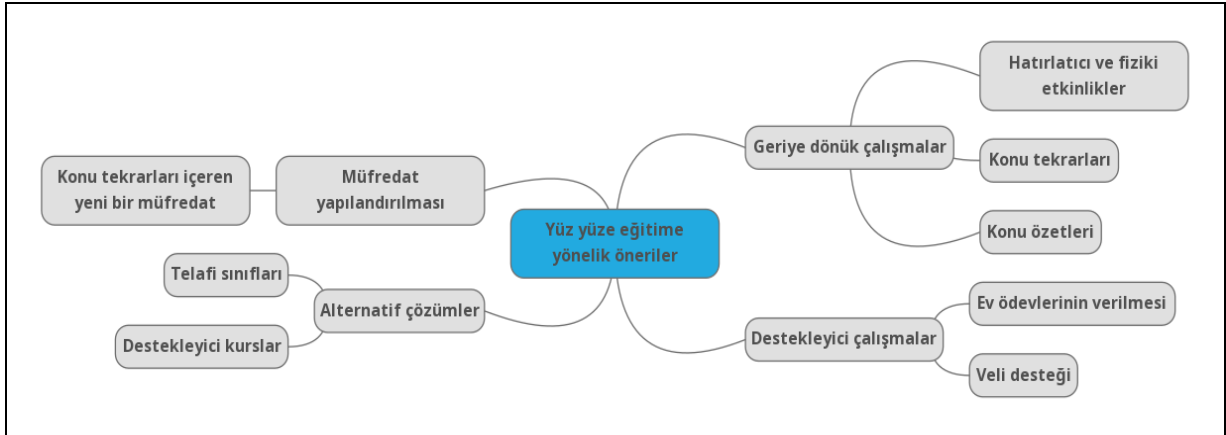
Ö5: "...Ya da dönem başında öğrencilere bir seviye belirleme testi yapılabilir. Buna yönelik olarak da telafi sınıfları açılabilir normal eğitim öğretim süreci içerisinde. Ama yaz tatili içerisinde planlanan uygulamanın verimli olacağını düşünmüyorum onu da belirtmek istedim. Telafi sınıflarını kurs gibi düşünebiliriz. Mesela hafta sonu olabilir. Ya da günün belirli bir ders saatinde farklı bir sınıfta ayrıca eğitim gibi de olabilir. Eksiği olan öğrencilere yönelik olarak konu anlatımları yapılabilir yani."

Ö7: "... Hafta sonları destekleyici kurslar verilebilir bu kurslarda tekrarlar yapılır."

Ö9: "...Telafi eğitimi bence var olan planı aksatacağı için mümkün olmaz. İçerik öyle hazırlanabilir her yeni konu geriye dönüşlerle ele alınabilir. Normalde de böyle olması gerekir ama bu öğretmen inisiyatifine bırakılıyor." sözleri ile konu ile ilgili görüşlerini ifade etmiştir.

Yukarıda örnekleri verilen ifadeler ile katılımcılar öğrenme kayıplarının giderilmesi için telafi sınıflarının açılacağı yönünde görüş belirtmiştir.

Yüz yüze eğitime geçilmesi halinde öğrenme kayıplarını azaltmak için alınması gereken önlemler temasına ilişkin olarak ortaya çıkan kategori ve kodların özeti Şekil 3'deki zihin haritasıyla sunulmuştur.

Şekil 3. Yüz Yüze Eğitime Geçilmesi Halinde Öğrenme Kayıplarını Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemler Temasına Ait Kategori ve Kodlar

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre Covid-19 pandemisi sürecinin; öğrencilerde hasta olma kaygısı oluşturması, ebeveynlerin iş kaybı ya da benzeri sebeplerden dolayı yaşadıkları ekonomik kaygının öğrenciye olumsuz yansımaları, aile içerisinde huzursuzluklar yaşanması gibi nedenlerden dolayı öğrenme kayıplarına sebep olacağı söylenebilir. Avrupa komisyonu tarafından yürütülen bir çalışmada öğrencilerin bu süreçte yaşadıkları stres ve bu strese bağlı motivasyonel yetersizliklerin öğrenme kayıplarına yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Di Pietro vd., 2020, s. 28). Dünya Bankası (2020) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin pandemi sürecinde yaşadıkları stres faktörünün öğrenme kayıplarına yol açabileceği sonucu elde edilmiştir. Görgülü-Arı ve Hayır-Kanat (2020), Erol

ve Erol (2020) tarafından yapılan çalışmalardan ulaşılan sonuçlara göre de, veli ve öğrencilerin pandemi sürecinde hastalık kaygısı, stres, korku ve bir yakınlarını kaybetme tedirginliği yaşadıkları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, ailenin öğrenciye uzaktan eğitim derslerine katılması için uygun bir ortam sunmaması, öğrencinin televizyon ile aynı ortamda ya da ailenin diğer bireyleri tarafından dikkatinin dağıtılabileceği bir odada derslere katılmasının, uzaktan eğitimde zaten zor sağlanan odaklanmayı daha da güç hale getirmesinin de hem yeni öğrenmeleri hem de eski öğrenmeleri etkileyeceği söylenebilir. Sarı ve Nayır'ın (2020) pandemi döneminde eğitim ile ilgili yaptıkları çalışmada ebeveynlerin uzaktan eğitim ile ilgili yeterince bilgiye sahip olmamalarının da öğrencilerin öğrenme kayıpları yaşamalarına sebep olabileceği sonucu elde edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre, devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin büyük bir kısmında karşılaşılan fiziki yetersizliklerin öğrencilerin derse devamlarına etki ettiği bunun da öğrenme kayıplarına sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinden özel okullarda görev yapmakta olanların ise fiziki yetersizliklere diğer öğretmenler kadar vurgu yapmadığı görülmüştür. Özel okul öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin devlet okulu öğrencilerine göre daha yüksek olmasının bu duruma sebep olduğu söylenebilir. Bulunuz ve Ünal (2020), Demir ve Özdaş (2020) pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimlerde bazı fiziki sorunların yaşandığını belirtmişlerdir. Kuhfeld vd. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada uzaktan eğitime fiziki eksikliklerden dolayı erişim sağlayamayan öğrencilerin akademik başarılarında bir yıllık kayıpların meydana gelebileceği sonucu elde edilmiştir. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin bilgisayar, internet, tablet gibi malzemelerden yoksunluk sebebiyle uzaktan eğitime erişememelerinin öğrenme kayıplarına yol açabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır (Dorn vd., 2020). Ayrıca Görgülü-Arı ve Hayır-Kanat (2020) ailelerin maddi koşullarının uzaktan eğitim için gerekli olan malzeme gereksinimlerini karşılayamamalarının, evlerde cihaz ve internet eksikliklerinin olmasının da öğrenme kayıplarına yol açacağı sonuçlarına ulaşmışlardır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden, öğrencilerin uzaktan eğitim dersleri sırasında dersten koştukları ve öğretmenleri tarafından bu durumun fark edilmesinin zor olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun sebebi olarak ise kullanılan uzaktan eğitim programlarının yetersizliğine dikkat çekilmiştir. Bu tür programların öğrencilerin başka sayfalara geçtiklerinde ya da arka planda başka bir şeyle ilgilendiklerinde öğretmene durumu fark edip müdahale etme imkânı sunması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin ve ailelerinin uzaktan eğitimleri önemli ve gerekli görmemelerinin, bu sürecin öğrenciler tarafından tatil gibi algılanmasına sebep olduğu ve bunun da pandemi sürecinin öğrenme kayıpları üzerindeki etkilerinden olabileceğini düşündükleri görülmektedir. Erol ve Erol'un (2020) çalışmalarında da velilerin uzaktan eğitim çalışmalarını yüz yüze eğitimler kadar etkili ve önemli görmediği ifade edilmektedir. Ayrıca Bulunuz ve Ünal (2020) MEB'in öğrencilerin koşulsuz olarak üst

sınıfa geçeceği yönünde yaptığı açıklamanın da uzaktan eğitime olan ilgiyi ve katılımı azalttığı yönünde sonuçlara ulaşmışlardır. Yapılan araştırmalarda pandemi sürecinin getirdiği bazı belirsizliklerin, öğretimin nasıl sürdürüleceğinin belirlenememesinin ve bu sürecin ne kadar süreceğinin bilinmemesinin, veli ve öğrencilerin bu eğitim sürecini geçici olarak görmelerinin de öğrenme kayıplarına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Doğanay, Güner, Mutlu ve Yılmaz, 2020; Sahlberg, 2020; Turner vd., 2020). Öğrencilerin bir aydan uzun süreli olarak eğitim ve öğretime ara verdikleri yaz tatillerinin dahi öğrenci performanslarını olumsuz etkilediği, özellikle okuma ve matematik alanında performans düşüklüğü ve öğrenme ritmindeki akışı bozarak öğrencilerde unutmalarına sebep olduğu (TEDMEM, 2020) dikkate alındığında pandemi sürecinin yüksek olasılıkla öğrenme kayıplarına sebep olacağı söylenebilir.

Uzaktan eğitimlerin devam etmesi halinde sınıf öğretmenlerinin kullanılan programların içeriğinin yeniden yapılandırılması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin sonuçlara paralel olarak, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimlerde kullandıkları programları yetersiz buldukları için bu yönde görüş belirttikleri söylenebilir. Katılımcılar hem öğrenciye sunulacak olan içeriklerin zenginleştirilmesini hem de öğrenciyi kontrol edebilme adına programlara yeni özelliklerin eklenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Aksi takdirde öğrenci dersten kopmaya devam edecek, bu durum öğrencinin dersten verim alamamasına ve akademik kayıpların artmasına sebep olacaktır. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimlerin devam etmesi halinde öğrenme kayıplarının olmaması için evde öğrenci üzerinde veli kontrolünün ve desteğinin önemli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Dorn vd. (2020), öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde velilerinden yardım alabilmelerinin öğrenme kayıplarını anlamlı ölçüde azaltacağını ifade etmişlerdir. Bu sayede uzaktan eğitimin yol açtığı otorite boşluğunun da belirli ölçüde kapatılabileceği söylenebilir. Ayrıca öğrencileri uzaktan eğitim amaçlı ekran başında tutmanın zor olacağı, dolayısıyla bu süreçte öğrencilerin ve hatta velilerin de dâhil olabileceği fiziki aktivite ve etkinliklerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Elleseff (2018) de öğrencilerin ebeveynleri ile yapacakları etkinliklerin, ebeveynlerin çocukları için ayırdıkları vakitlerin kalitesinin öğrenme kayıplarının ortaya çıkmasını engelleyebilen bir unsur olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin pandemi sürecinde ekran etkileşiminden, sosyallikten ve fiziki aktivitelerden uzak kalmış olmalarının hem derse odaklanmalarında güçlük oluşturduğu hem de öğrenme kayıpları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Iqbal ve Tayyab (2021) çalışmalarında öğrencilerin ekranlarından uzak kalmalarının, sosyalleşme ihtiyacını karşılayamamalarının da uzaktan eğitime odaklanma problemi oluşturarak öğrenme kayıplarına sebep olabileceğini ifade etmişlerdir. Görgülü-Arı ve Hayır-Kanat (2020) tarafından yapılan bir çalışmada da pandemi sürecinin odaklanma problemleri yaşanmasına sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitimler sırasında öğrenci ve öğretmen etkileşiminin yüz

yüze eğitime göre daha kısıtlı olmasının da öğrencilerin derse odaklanmasında güçlük yaşamalarında etkili olduğu söylenebilir. Keskin ve Özer-Kaya (2020) ve Kurnaz vd. (2020) yaptıkları çalışmalarda uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden birinin öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçlerinde motivasyonlarının yüksek tutulması gerektiğini düşündükleri de görülmektedir. Katılımcı görüşleri dikkate alındığında özellikle özel okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde dahi çalışma şartlarının ağır olması, çalıştıkları kurum tarafından maaş kesintilerinin yapılması, velilerin öğretmenden beklentilerinin fazla olması sebebiyle öğretmen motivasyonunun düşürüldüğü söylenebilir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunun fiziki yetersizliklere değinmemiş olmaları katılımcıların yarısından fazlasının özel okulda çalışan sınıf öğretmenleri olmasından kaynaklandığı yorumu yapılabilir. Öğretmenler uzaktan eğitimlerdeki ders sürelerinin de düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Özel okulda görev yapmakta olan öğretmenlerden Ö5, ders sürelerinin yetersiz olduğunu ve bu yüzden kendisine ayrılan ders saati içerisinde konu tekrarları ve geriye dönük etkinlikler yapmaya imkân bulamadığını belirtirken, Ö9 ders saatlerinin fazla olduğunu belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerin bu konuda farklı görüşler ifade etmiş olmalarının çalıştıkları kurumların uzaktan eğitimlerdeki ders programlarını planlamalarındaki farklılıktan kaynaklandığı ve okulların ders süreleri arasında bir standardizasyonun olmadığı yorumu yapılabilir.

Yüz yüze eğitime geçilmesi durumunda ise sınıf öğretmenlerinin, öğrenme kayıplarını telafi etmek için konu tekrarlarının, konu özetlerinin ve geçmiş öğrenmeleri hatırlatıcı etkinliklerin yapılması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Geçmiş konulara ait bilgilerin tekrarının yapılmasının, telafi ve destekleyici eğitimlerinin verilmesinin öğrenme kayıplarının telafisinde önemli olduğuna alanyazında yer alan bazı araştırmalarda da yer verilmiştir (Arı, 2004; Elleseff, 2018; Kaffenberger, 2021; Wyse, Stickney, Butz, Beckler ve Close, 2020). Fakat var olan müfredatı yetiştirme çabası içerisinde konu tekrarlarının ve söz konusu etkinliklerin yapılmasının mümkün olmadığını, geriye dönük çalışmaların etkili ve verimli bir şekilde yapılabilmesi için, var olan müfredatın yapılandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın ilgili sonucundan farklı olarak Cooper, Charlton, Valentine ve Muhlenbruck (2020) ise destekleyici eğitim programlarının ayrıntılı bir programdan ziyade öğrencinin bilgi eksikliğini gidermeyi amaçlayacak şekilde düzenlendiğinde etkili olacağını ifade etmiştir. Katılımcıların konu tekrarlarına alternatif olarak telafi sınıflarının veya kursların açılabileceğini düşündükleri görülmektedir. Bu öğretmenler hem telafi adına açılacak kurslar hem de telafi sınıflarında öğrenim görececek olan öğrencilerin belirlenmesi için dönem başında bir seviye belirleme sınavının yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ancak bu şekilde öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının belirlenebileceği ve öğrenme kayıplarının telafisi adına doğru bir yol izlenebileceği yorumu yapılabilir. Gewertz (2020) ise sınıf içi

uygulamalar yoluyla çeşitli aktiviteler sayesinde öğrencilerin bilgi düzeylerinin ölçülerek öğrenme ihtiyaçlarının test dışı tekniklerle de belirlenebileceğini önermiştir. Programın şu anki haliyle devam etmesi halinde ise öğretmenlerin dönem içinde konularda geriye dönük çalışmaları kendi inisiyatiflerine göre yapacakları söylenebilir. Ayrıca yüz yüze eğitime geçilmesi halinde de uzaktan eğitimde olduğu gibi öğretmenlerin velilerden çeşitli beklentileri vardır.

Katılımcılar velilerin kendilerine destek olarak evde öğrencinin ödevlerine yardımcı olmaları gerektiğini, öğrenci üzerinde kontrol sağlamaları gerektiğini söyleyerek velilerden beklentilerini ifade etmişlerdir. Burgess ve Sievertsen (2020), Sarı ve Nayır (2020), Sezgin, Erdoğan ve Dağ (2020) ile Wilson (2020) tarafından yapılan çalışmalarda velilerin de eğitim sürecine katılmalarının, evde sürdürülecek eğitime destek vermelerinin, öğrencilere onların eğitimi için evde yeterince vakit ayırmalarının, yeterli düzeyde teknolojik bilgiye sahip olarak uzaktan eğitim sürecinde öğrenciye yardımcı olarak öğrenci başarısına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre pandemi sürecinde fiziki aktivitelerden ve sosyallikten uzak kalmış olan öğrencilerin bu tür ihtiyaçlarının giderilmesinin de öğrencinin akademik başarısına etki edeceği dolayısı ile eski ve yeni öğrenmeleri etkileyeceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ancak bu sonuç nitel araştırmadaki durum çalışmasının özelliği gereği genellenememektedir. Bu nedenle araştırma on katılımcıdan elde edilen görüşme kayıtlarıyla sınırlıdır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve uygulamaya dönük olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, Covid-19 pandemisi sürecinde öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin bir takım kaygı, korku ve stres yaşadıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla pandemi sürecinde psikolojik destek sağlayacak motivasyonel kaynaklar artırılabilir ve rehberlik hizmetleri sunulabilir.
2. Uzaktan eğitimde gerekli teknolojik olanaklara erişim konusunda yaşanan eşitsizliklerin ortadan kaldırılması adına öğrencilerin internet, bilgisayar vs. imkânlarla ulaşabilir olması için gerekli destek verilebilir.
3. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin motivasyonunda düşüşler yaşanarak verimli bir eğitim hizmeti sunulmasının önüne geçebilecek durumlar ortadan kaldırılabilir. Özellikle özel okul öğretmenlerinin performans düşüklüğüne sebep olabilecek fazla ders saatlerinin düzenlenmesi ve maaş kesintilerinin önüne geçilmesi sağlanabilir.
4. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan programların içeriğinin zenginleştirilmesi ve kullanılan dijital materyallerin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılabilir. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan programların öğretmenin öğrenciyi daha fazla kontrol etmesine izin verir şekilde yapılandırılması sağlanabilir.

5. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sınıf ortamlarında gerek uzaktan eğitim programlarının sunacağı etkileşimsel özelliklerin gerekse de öğretmen-öğrenci etkileşimini sağlayacak aktivite, etkinlik ve iletişimin artırılması adına gerekli planlamaların ve hazırlıkların yapılması önerilebilir.
6. Yüz yüze eğitime geçilmesi halinde program içeriklerinin yeniden düzenlenmesi ve müfredatın konu tekrarlarını içerir şekilde yapılandırılması önerilebilir. Ayrıca planlanacak telafi eğitimleri öncesinde öğrencilerin bireysel olarak başarı düzeylerinin belirlenebilmesi adına ön değerlendirme yapılmalıdır.
7. Öğretmenlerin teknolojik yeterliklerini arttırmak, farklı öğretim yöntem ve stratejilerini çevrimiçi ortamlarda da kullanabilmelerini ve sahip oldukları pedagojik bilgileri çevrimiçi eğitimlere de aktarabilmelerini sağlamak adına öğretmenlere gerekli bilgi ve becerileri edinebilmeleri amacıyla hizmet içi eğitimler verilebilir.
8. Bu çalışma Ankara ilindeki ilkokullarda görev yapmakta olan 10 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar katılımcı sayısı artırılarak ve farklı özelliklere sahip farklı illerdeki branş öğretmenleriyle de yürütülebilir.
9. Bu çalışma nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Gelecek araştırmalarda nicel araştırma yöntemleri de kullanılabilir. Ön test ve son test karşılaştırması yapılarak ulaşılabilecek istatistiksel sonuçlarla öğrenme kayıplarına ilişkin çeşitli değerlendirmeler yapılabilir.

Kaynaklar

- Arı, A. (2004). Yaz tatili öğrenme kaybı. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 243-258.
- Auger, K. A., Shah, S. S., Richardson, T., Hartley, D., Hall, M., Warniment, A., ... & Thomson, J. E. (2020). ABD'de eyalet çapında okulların kapanması ile COVID-19 insidansı ve mortalitesi arasındaki ilişki. *Jama*, 324(9), 859-870.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Bawaya, M. (2016). Booty patrol. *New Scientist*, 230(3077), 40-43.
- Bulunuz, N. & Ünal, M. (2020). COVID-19 salgını dönemi uzaktan eğitim çalışmaları ve sonraki süreçle ilgili fen bilimleri öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 343-369.
- Burak, B. A. Z. (2020). COVID-19 salgını sürecinde öğrencilerin olası öğrenme kayıpları üzerine bir değerlendirme. *Temel Eğitim*, 3(1), 25-35.

- Burgess, S. & Sievertsen, H. H. (2020). Schools, skills, and learning: The impact of COVID-19 on education. <https://voxeu.org/article/impact-covid-19-education> sayfasından erişilmiştir.
- Clark, J. T. (2020). Distance education. E. Iadanza (Ed.). *Clinical engineering handbook* içinde (s. 410-415). Floransa: Academic Press.
- Cooper, H., Charlton, K., Valentine, J. C. & Muhlenbruck, L. (2000). Making the most of summer school: A metaanalytic and narrative review. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 65*, 119- 127.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. Los Angeles, USA: Sage.
- Demir, F. & Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 49(1)*, 273-292.
- Di Pietro, G., Biagi, F., Costa, P., Karpinski, Z. & Mazza, J. (2020). The Likely Impact of COVID-19 on Education: Reflections Based on the Existing Literature and Recent International Datasets. European Commission JRC Technical Report.
- Doğanay, G., Güner, B., Mutlu, H. & Yılmaz, D. (2020). *Veli algılarına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Konya: Palet Yayınları.
- Dorn, E., Hancock, B., Sarakatsannis, J. & Viruleg, E. (2020). *COVID-19 and student learning in the United States: The hurt could last a lifetime*. McKinsey & Company.
- Dünya Bankası. (2020). The COVID-19 pandemic: Shocks to education and policy responses. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33696/148198.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Engzell, P., Frey, A. & Verhagen, M. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. <https://osf.io/download/5f995b4687b7df03233b06fe/> sayfasından erişilmiştir.
- Elleseff, T. (2018). Tips on reducing 'summer learning loss' in children with language/literacy disorders. www.smartspeechtherapy.com sayfasından erişilmiştir.
- Erol, M. & Erol, A. (2020). Koronavirüs pandemisi sürecinde ebeveynleri gözünden ilkökul öğrencileri. *Milli Eğitim Dergisi, 49(1)*, 529-551.
- Fleming, N. (8 Mayıs 2020). Curbing teacher burnout during the pandemic. <https://www.edutopia.org/article/curbing-teacher-burnout-during-pandemic> sayfasından erişilmiştir.
- Gewertz, C. (2020). Don't rush to 'diagnose' learning loss with a formal test: Do this instead. <https://www.edweek.org/ew/articles/2020/08/06/dont-rush-to-diagnose-learning-loss-with.html> sayfasından erişilmiştir.

- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. Ed. A. Ersoy & P. Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Görgülü-Arı, A. & Hayır-Kanat, M. (2020). Covid-19 (Koronavirüs) üzerine öğretmen adaylarının görüşleri. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*[Salgın Hastalıklar Özel Sayısı], 459-492.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hall, S. (2020, Ekim). *Eğitimin geleceğinde bizi ne bekliyor?* [Video]. TED. <https://www.youtube.com/watch?v=ZJLi9rU-TUU> sayfasından erişilmiştir.
- Iqbal, S. A. & Tayyab, N. (2021). COVID-19 and children: The mental and physical reverberations of the pandemic. *Child: Care, Health and Development*, 47(1), 136-139. <https://doi.org/10.1111/cch.12822>
- Kaffenberger, M. (2021). Modeling the long-run learning impact of the COVID-19 learning shock: Actions to (more than) mitigate loss. *RISE Insight Series*, 81(102326), 1-8. https://doi.org/10.35489/BSG-RISE-RI_2020/017
- Keskin, M. & Özer-Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kuhfeld, M., Soland, J., Tarasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E. & Liu, J. (2020). Projecting the potential impact of COVID-19 school closures on academic achievement. *Educational Researcher*, 49(8), 549-565. <https://doi.org/10.3102/0013189X20965918>
- Kuhfeld, M. & Tarasawa, B. (2020). The COVID-19 slide: What summer learning loss can tell us about the potential impact of school closures on student academic achievement. https://www.nwea.org/content/uploads/2020/05/Collaborative-Brief_Covid19-Slide-PR20.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk-Barışık, C. & Doğrukök, B. (2020) Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
- MEB. (2020a, 29 Nisan). Uzaktan eğitim 31 Mayıs'a kadar devam edecek. <https://www.meb.gov.tr/Uzaktanegitim-31-mayisa-kadar-devam-edecek/haber/20803/tr> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2020b, 12 Mart). Bakan Selçuk, koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı. <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2014). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Middleton, K. V. (2020). The longer-term impact of COVID-19 on K–12 student learning and assessment. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 39(3), 41-44. <https://doi.org/10.1111/emip.12368>
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. b.) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2015). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sağlık Bakanlığı. (2020). Covid-19 yeni koronavirus hastalığı nedir? <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir> sayfasından erişilmiştir.
- Sahlberg, P. (2020). Will the pandemic change schools? *Journal of Professional Capital and Community*, 5(3/49), 359-365. <https://doi.org/10.1108/JPC-05-2020-0026>
- Sarı, T. & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Seale, H., Heywood, A. E., Leask, J., Sheel, M., Thomas, S., Durrheim, D. N., ... & Kaur, R. (2020). COVID-19 hızla değişiyor: Bu gelişen pandemiye yanıt olarak halkın algılarını ve davranışlarını incelemek. *PloS Bir*, 15(6), e0235112.
- Sezgin, F., Erdoğan, O. & Dağ, S. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin yaz tatili öğrenme kayıpları: Aile eğitim düzeyine ilişkin bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 35-52.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*(22), 63-75.
- Simonson, M. (2009). *Distance education: Definition and glossary of terms* (3. b.). Charlotte, NC: Information Age.
- TEDMEM. (2020). COVID-19 salgını sürecinde öğretmenler. <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgini-surecinde-ogretmenler#:~:text=%C3%96%C4%9Fretmenlerin%20sosyal%20ve%20duygusal%20a%C3%A7%C4%B1dan,s%C3%BCrecinde%20%C3%B6%C4%9Fretmenler%20ba%C5%9F%20akt%C3%B6rler%20olacakt%C4%B1r> sayfasından erişilmiştir.
- Turner, K. L., Hughes, M. & Presland, K. (2020). Learning loss, a potential challenge for transition to undergraduate study following COVID19 school disruption. *Journal of Chemical Education*, 97, 3346-3352. <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.0c00705?ref=pdf>
- UNESCO. (2020). COVID-19 Education Response Webinar: Distance Learning Strategies: What Do We Know About Effectiveness? Synthesis Report. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373350> sayfasından erişilmiştir.

- Wilson, M. (2020). COVID-19 learning loss: Recommendations to improve student outcomes during COVID-19 pandemic. <https://apluscolorado.org/reports/covid-19-learning-loss/> sayfasından erişilmiştir.
- WHO. (2020). Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/needextra-precautions/people-at-higher-risk.html> sayfasından erişilmiştir.
- Wyse, A. E., Stickney, E. M., Butz, D., Beckler, A. & Close, C. N. (2020). The potential impact of COVID-19 on student learning and how schools can respond. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 39(3), 60-64. <https://doi.org/10.1111/emip.12357>
- Valentine, D. (2002). Distance learning: Promises, problems, and possibilities. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5(3), 1-11.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: design and methods*. California: Sage.

Extended Summary

The Covid-19 virus is a type of virus in the betacoronavirus family and started a pandemic in 2019, which affected the whole world until the middle of 2020. The pandemic has caused significant changes in the field of education as well as in all areas of life in our country and in the world. Countries stopped face-to-face education during the pandemic and offered distance education opportunities for students. In this context, distance education was delivered at all levels of education by the Education Information Network (EBA) on three television channels in our country.

It can be said that during the Covid-19 pandemic, parents, teachers and students were affected separately and in different ways. The fact that teachers were caught unprepared for this process made it difficult for them to adapt to the process, leading to stress and anxiety. Parents experienced job losses, economic stress and anxiety about providing their children with sufficient distance education and technological opportunities. The daily routines of students who had to spend most of their time in their homes during the pandemic, especially with the closure of the schools, were disrupted, their physical activities were limited, and various psychological and developmental problems were experienced by students. According to UNESCO (2020), there are some negative aspects of students being away from schools during the pandemic. According to Bawaya (2016), the success rate in distance education is ten to twenty percent lower than in face-to-face education. Distance education can bring about new ways of learning as well as learning losses. In the study conducted by Middleton (2020), it was concluded that closing schools during the pandemic would negatively affect scores in national exams for more than two years. In the current study, it is aimed to evaluate possible

learning losses during the pandemic and the measures that can be taken to compensate for these learning losses according to the opinions of teachers. It is thought that examining the opinions of teachers will especially contribute to increasing the quality of the education carried out and planned to be realized in this process.

In this study, the holistic single case design, one of the qualitative research methods, was preferred. Qualitative research is a research method that aims to determine events and perceptions realistically by using qualitative data collection methods (Yıldırım & Şimşek, 2013). In qualitative research, it is expected to examine the emotions, thoughts and experiences of individuals and to interpret these data (Gürbüz & Şahin, 2014). The current study was carried out on 10 primary school teachers in different private and public schools located in the city of Ankara during the pandemic in the 2021-2022 school year. While determining the participants of the study, convenient sampling method was preferred. Since different school types were included in the study, maximum diversity sampling and criterion sampling techniques were used to ensure that the sample consists of participants with qualifications related to the problem addressed in the study. The data of the study were collected with a semi-structured interview form consisting of three questions developed by the researcher. Each interview lasted for about 20 minutes over Zoom. Content analysis method was used in the analysis of the data.

According to the results of the study, during the Covid-19 pandemic, learning losses might have occurred due to psychological conditions, fear of losing loved ones, anxiety about being sick, stress, familial conflicts and problems in having access to distance education experienced by students in this process. In the study conducted by the European Commission, it was concluded that the stress experienced by the students in this process and the motivational problems arising from this stress may lead to learning losses (Di Pietro, Biagi, Costa, Karpinski, & Mazza, 2020, p. 28). According to the results obtained from the opinions of the primary teachers, the physical inadequacies encountered by the majority of the students studying in public schools affect their attendance and this may cause learning losses. It was also found that the primary teachers thought that the programs used in distance education were insufficient. The primary teachers suggested that if distance education continues, the content of the curriculums should be restructured. The participating teachers think that new features should be added to the curriculums both to enrich the content to be presented to the student and to control the student. When face-to-face education is initiated again, it is necessary to repeat and revise the subjects studied through distance education to compensate for the possible learning losses according to the teachers.

In light of the results of the current study, the following suggestions can be made. Motivational resources that will provide psychological support during the pandemic can be increased

and guidance services can be provided. Studies can be carried out to enrich the content of the curriculums used in the distance education process and to develop the digital materials to be used in this process. It can be suggested that when face-to-face education is initiated again, the content of the curriculum should be arranged and restructured to include the revision of the subjects instructed through distance education. In addition, for the effective implementation of this revision, a preliminary evaluation should be made to determine the current status of students. This study was conducted using qualitative research methods. Quantitative research methods can also be used in future research. In the studies to be carried out by using the quantitative research methods, the pre-test post method can be used to compare the development of students.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmaya; ilk yazar %60, ikinci yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Destek ve Teřekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Kurulunun 26.10.2021 tarih ve E-76942594-600-00001819276 sayılı kararı ile yürütölmüştür.